

**Aan mevrouwen en mijnheren de
Provinciegouverneurs**

Uw contactpersoon
Heidi Trasschaert

E-mail
heidi.trasschaert@ibz.fgov.be]

T
02/500 22 76]

F
02/500 23 65

Uw kenmerk

Ons kenmerk

Bijlagen
[]

Brussel
[]

09-08-2011

Betreft: Bescherming van de persoonlijke levenssfeer en recht van afbeelding.

Mevrouw de Gouverneur, mijnheer de Gouverneur,

Ik heb vernomen dat er adressen van interventies en foto's van interventies op internet worden gepubliceerd. De publicatie van de adressen lijkt het resultaat te zijn van het kraken van het paging-netwerk van de NV ASTRID, de foto's worden gepubliceerd door bepaalde leden van de brandweer.

Ik wil u met deze brief herinneren aan de principes die van toepassing zijn op het vlak van het beroepsgeheim (I), de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (II) en het recht van afbeelding (III) en ik wil u ook enkele aanbevelingen meegeven betreffende de relaties van de brandweerlieden met de pers (IV).

I. Beroepsgeheim en discretieplicht

Algemeen moet eraan herinnerd worden dat, krachtens artikel 458 van het Strafwetboek, de brandweerlieden onderworpen zijn aan het beroepsgeheim. Deze bepaling is immers van toepassing op alle personen die uit hoofde van hun beroep kennis dragen van geheimen van anderen, en heeft volgens het Hof van Cassatie een algemeen en absoluut karakter.

Artikel 458 van het Strafwetboek is dus zonder onderscheid van toepassing op alle personen die een vertrouwensfunctie of -opdracht hebben¹.

Bij hun interventies, met name wanneer ze in woningen moeten binnengaan, moeten de brandweerlieden informatie betreffende de persoonlijke levenssfeer van de burgers verwerven of zien ze die burgers in situaties die ze niet openbaar willen maken. Bovendien hebben die personen, gezien de toestand waarin zij zich bij ongevallen bevinden, niet de middelen om zich te wapenen om de eerbiediging van hun persoonlijke levenssfeer te waarborgen.

¹ Cass., 20 februari 1905, *Pas.*, 1905, I, p. 141.

Onder "beroepsgeheim" wordt verstaan enerzijds de vertrouwelijke informatie, met name de als dusdanig toevertrouwde geheimen, d.w.z. de feiten waarvan het niet-onthullen (uitdrukkelijk of stilzwijgend) gevraagd werd, en anderzijds de van nature geheime feiten, met name de feiten die de persoon betreffen en waarvan de vertrouwenspersoon kennis heeft genomen omwille van zijn beroep. Al wat vernomen, ontdekt, vastgesteld, afgeleid en geïnterpreteerd wordt bij de uitoefening van het beroep, valt namelijk onder het beroepsgeheim. Het niet-naleven van het beroepsgeheim is strafrechtelijk strafbaar.

Bovendien kunnen de brandweerlieden eveneens onderworpen worden aan de discretieplicht krachtens een gemeentelijk reglement. Hoewel er geen wettelijke definitie bestaat van de discretieplicht, kan deze gedefinieerd worden als zijnde een algemene gedragsnorm die functionarissen verbiedt om op eigen initiatief over zaken te communiceren waarvan ze kennis hebben in het kader van hun functie en waarvan de onthulling niet expliciet toegelaten of voorgeschreven is.

In tegenstelling tot het beroepsgeheim, kent de discretieplicht aan de erdoor gebonden personen niet het recht toe om niet te getuigen in een rechtszaak of algemeen om te weigeren om mee te werken.

Aan de gemeenten die het nog niet voorzien, wordt aangeraden om het begrip van de discretieplicht op te nemen in het huishoudelijk reglement van de brandweerdienst.

II. Bescherming van de persoonlijke levenssfeer

Het recht op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer is een klassiek fundamenteel recht dat gegarandeerd wordt door alle belangrijke verdragen inzake de rechten van de mens (met name artikel 12 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, ...). Sinds 1994 is het recht op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer ook vermeld in artikel 22 van de Belgische Grondwet.

Overeenkomstig artikel 1, §1, van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens², wordt onder "persoonsgegevens" verstaan "iedere informatie betreffende een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon".

De naam van de straat waar een interventie zich afspeelt, moet beschouwd worden als een persoonsgegeven zoals gedefinieerd door deze bepaling³. Door de kennisneming van de straatnaam zou men immers eventueel de identiteit van de bewoners van het gebouw kunnen terugvinden.

Wat de aard van de interventie betreft (zelfmoord, brand, enz.), is dit als dusdanig geen persoonsgegeven, want dat gegeven alleen maakt het niet mogelijk om een natuurlijk persoon te identificeren. Dit is echter niet het geval indien de vermelding van de aard van de interventie gekoppeld is aan de vermelding van een adres (bijvoorbeeld: zelfmoord op nr. 3 van straat X).

² BS 18 maart 1993.

³ Advies van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer van 14 december 2009.

Elke persoon die "persoonsgegevens" verwerkt, is ertoe gehouden de verplichtingen van de wet van 8 december 1992 na te leven.

Artikel 4, §1, 2°, van deze wet bepaalt het volgende: «Persoonsgegevens dienen voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden te worden verkregen en niet verder te worden verwerkt op een wijze die, rekening houdend met alle relevante factoren, met name met de redelijke verwachtingen van de betrokkene en met de toepasselijke wettelijke en reglementaire bepalingen, onverenigbaar is met die doeleinden». De mededeling van het adres van de oproeper mag bijgevolg enkel gebeuren in het kader van handelingen die gesteld worden teneinde de interventie van de hulpdiensten mogelijk te maken.

Artikel 4, §1, 3° van dezelfde wet bepaalt het volgende: «Persoonsgegevens dienen toereikend, terzake dienend en niet overmatig te zijn, uitgaande van de doeleinden waarvoor zij worden verkregen of waarvoor zij verder worden verwerkt». Uit deze bepaling volgt dat de mededeling zich moet beperken tot de gegevens die nodig zijn om het vooraf beschreven doel te bereiken.

Dus, als de mededeling van het interventieadres via de «pager» niet gebeurt om de interventie mogelijk te maken, met name omdat, alvorens te vertrekken, de brandweerlieden zich naar de kazerne begeven om hun interventiepak aan te trekken en het interventieadres te vernemen, dan eerbiedigt deze mededeling de wet inzake de persoonlijke levenssfeer niet.

III. Recht van afbeelding

Het recht van afbeelding is vastgelegd in artikel 22 van de Grondwet en in de wet van 8 december 1992⁴ en in artikel 10 van de wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten van 30 juni 1994⁵.

Artikel 10 van de wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten bepaalt het volgende: «De auteur of de eigenaar van een portret dan wel enige andere persoon die een portret bezit of voorhanden heeft, heeft niet het recht het te reproduceren of aan het publiek mede te delen zonder toestemming van de geportretteerde of, gedurende twintig jaar na diens overlijden, zonder toestemming van zijn rechtverkrijgenden».

Een afgebeelde persoon kan, op voorwaarde dat deze identificeerbaar is, zich verzetten tegen de reproductie of publieke vrijgave zonder zijn/haar voorafgaand akkoord. Er wordt opgemerkt dat de meeste rechtbanken toestaan om artikel 10 toe te passen op filmbeelden.

Dit recht blijft 20 jaar na het overlijden van de afgebeelde persoon gelden. Bijgevolg kunnen de rechtverkrijgenden zich eveneens verzetten tegen het gebruik van de foto van overleden personen.

⁴ Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, BS 18 maart 1993.

⁵ BS 27 juli 1994, Errat., BS 5 november 1994, Errat., BS 22 november 1994.

Het feit dat men de foto te digitaliseert om deze op het internet te plaatsen, is een reproductiehandeling en het feit dat men de foto online plaatst, is een handeling inzake het publiek maken. In beide gevallen is de toestemming van de afgebeelde persoon noodzakelijk.

De toestemming van de afgebeelde persoon kan uitdrukkelijk of stilzwijgend zijn. Uiteraard wordt het idealiter op schrift gesteld om eventuele geschillen te vermijden. Bovendien moet de toestemming bijzonder zijn, dit wil zeggen dat de toestemming op één of meerdere vastgelegde doeleinden moet slaan.

Voor de publicatie van interventiefoto's op internet is derhalve de instemming van de gefotografeerde personen vereist.

IV. Relaties met de pers

De brandweerlieden zijn, in het kader van hun relaties met de pers, eveneens onderworpen aan het beroepsgeheim dat van toepassing is krachtens artikel 458 van het Strafwetboek (cf. punt I) en aan de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (cf. punt II).

Er wordt derhalve aan de brandweerlieden aangeraden om, wat de informatie voor de pers betreft, blijk te geven van discretie en gereserveerdheid.

Deze aanbevelingen moeten in evenwicht gebracht worden met het recht op persvrijheid en het recht op informatie aan de bevolking. Het gaat er niet om de journalisten te verhinderen melding te maken van branden en andere ongevallen, noch om het publiek te informeren over de omstandigheden waarin ze zich hebben voorgedaan en over de desbetreffende preventiemiddelen of de bestrijding van de schadelijke gevolgen ervan.

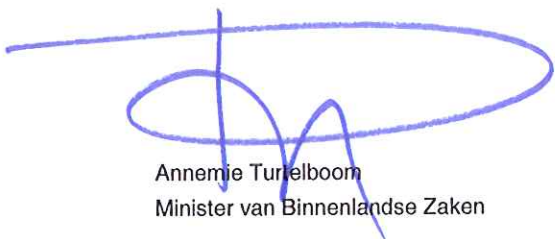
Meer in het bijzonder, wanneer de brandweerdienst op eigen initiatief (d.w.z. zonder vooraf door de pers gecontacteerd te zijn geweest) informatie aan de pers meedeelt, worden de volgende principes toegepast: Een brand of een incident mag niet systematisch aan de pers gemeld worden. Het is van belang rekening te houden met de omvang van het incident en met de impact van dat incident op de maatschappij. Het is met andere woorden niet toegelaten om de pers op eigen initiatief op de hoogte te brengen van een kleine woningbrand. De pers mag echter gecontacteerd worden bij grote branden/incidenten waarbij het onmogelijk is de bewoners van het gebouw te identificeren en wanneer dat nuttig blijkt voor de bescherming van de bevolking.

Bovendien wordt aan de gemeenten aangeraden om in het huishoudelijk reglement van de brandweerdienst een procedure vast te leggen voor de voorafgaande toelating voor elk contact met de pers. Deze procedure moet de gevallen voorzien waarbij een toelating nodig is en de persoon vastleggen die bevoegd is om deze toelating te geven.

De ministeriële omzendbrief van 10 oktober 1995 betreffende de relaties tussen de brandweerdiensten en de pers wordt opgeheven.

Ik zou u willen vragen deze omzendbrief door te sturen naar alle overheden van uw provincie die over een brandweerdienst beschikken.

Met de meeste hoogachting,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, sweeping horizontal stroke with a vertical line intersecting it, and a smaller loop below.

Annemie Turtelboom
Minister van Binnenlandse Zaken